

Ljubljana, 30. september 2021

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Odbor za finance

g. Robert Polnar, predsednik

ZADEVA: Zahteva za sklic nujne seje odbora za finance

Na podlagi drugega odstavka 48. člena Poslovnika DZ in v povezavi z 32. členom Poslovnika DZ, poslanske skupine Slovenske demokratske stranke, Nove Slovenije in Stranke modernega centra zahtevamo, da se skliče nujna seja Odbora za finance z naslednjo točko dnevnega reda:

"Vpliv in posledice sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v tožbi razlaščenih vlagateljev v bančne delnice in podrejene obveznice zoper Slovenijo, na prihodnjo fiskalno politiko države in spoštovanje človekovih pravic v Republiki Sloveniji"

I. Razlogi za sklic nujne seje

Leta 2013 je takratna predsednica Vlade RS Alenka Bratušek v družbi finančnega ministra Uroša Čuferja ob imenovanju novega guvernerja Banke Slovenije Boštjana Jazbeca julija 2013 povedala: »**Vsi trije, naša trojka, smo prepričani in odločeni, da bomo svoje težave lahko rešili sami, brez druge in naslednje trojke,**«¹ S tem je potrdila besede, izrečene v intervjuju za ameriško medijsko hišo CNN, ki je odmeval tako doma kot v tujini, in sicer, da »**Ne potrebujemo pomoči, potrebujemo le čas,**«². Da v Sloveniji ne bomo potrebovali pomoči iz Evropskega sklada za reševanje – ESM in da bančni sistem lahko saniramo sami, je isto kot Alenka Bratušek, javnosti ves čas ponavljal tudi finančni minister Uroš Čufer.

Te izjave Alenke Bratušek so doma in v tujini zelo odmevale, saj je v tem obdobju za pomoč pri sanaciji bančnega sistema EU zaprosil Ciper. Za namen ugotovitve dejanskega stanja v slovenskih bankah, so se poleti 2013 pričeli izvajati stresni testi bank, na podlagi katerih bi se razjasnilo dejansko kapitalno stanje bančnega sistema.

¹ Finance.si: "Naša trojka bo rešila težave Slovenije"

² Finance.si: Bratuškova: We don't need money, we need time*

Kmalu po začetku izvajanja stresnih testov so se v javnosti pojavila vprašanja o transparentnosti testov ter ustreznosti njihovih ugotovitev glede stanja slovenskega bančnega sistema, kar bi se lahko odrazilo pri kapitalski neustreznosti slovenskih bank in potrebi po obsežnejših dokapitalizacijah, kot bi bilo dejansko potrebno. Vse te informacije so še dodatno podžigale špekulacije glede resnosti razmer na slovenskem bančnem trgu, to pa se je odrazilo v vedno višjih obrestnih merah, ki so jih za dostop do denarja od Slovenije zahtevali mednarodni finančni trgi.

V drugi polovici leta 2013 je ministrstvo za finance pod vodstvom Uroša Čufarja ob sprejetju proračuna za leto 2014 javnost seznanil, da se je RS na tujih trgih na novo zadolžila za 1.5 mrd € in to kljub dejstvu, da je MF napovedal, da se država v tem letu ne bo več zadolževala. Že od trenutka tega razkritja, to zadolžitev Slovenije spremljajo očitki o netransparetnosti prodaje in visoki obrestni meri izdane obveznice, za katero se je izpogajal edini, že vnaprej izbrani kupec, ki pa ga na takratnem finančnem ministrstvu vse do posredovanja informacijske pooblaščenke niso želeli razkriti. V javnost so leta 2016 prišle informacije o izjavah takratnega guvernerja Boštjana Jazbeca, da je bila ta zadolžitev edini razlog, zaradi katere v Slovenijo ni prišla trojka. V zvezi z izdajo te obveznice je takratna opozicija sklicala tudi nujno sejo Komisije za nadzor javnih financ.

Slovenska javnost in vlagatelji v slovenski bančni sistem si času teh izjav in dogodkov niso mogli ali znali predstavljati, na kakšen način si je sanacijo slovenskega bančnega sistema, v soglasju z Evropsko komisijo in Banko Slovenije zamislila slovenska vlada pod vodstvom Alenke Bratušek, saj se šele danes po dolгих letih počasi sestavlja celotna zgodba, ki ima za rezultat največji finančni fiasko samostojne Slovenije.

Oktobra leta 2013 je bila v nujni postopek za sprejem v Državni zbor s strani vlade Alenke Bratušek posredovana novela Zakona o bančništvu (v nadaljevanju ZBan-1L), ki predstavlja temelj in osnovo celotnega fiaska. Iz zapisanih poglavitnih rešitev predloga novele je izhajalo, da se v slovenski pravni red uvaja mehanizem za zagotavljanje kapitala banke z uporabo zasebnih sredstev, in sicer sredstev delničarjev banke ter določenih kategorij upnikov banke, s čimer se bo zmanjšajo zahteve glede uporabe javnih sredstev v sanaciji bančnega sistema. Vlada Alenke Bratušek in Banka Slovenije sta ostre zakonska določila iz predloga zakona utemeljevala s smernicami Bruslja, saj v nasprotnem primeru Bruselj Sloveniji ne bi odobrili državne pomoči slovenskim bankam.

Kljub opozorilom in nasprotovanjem takratnih opozicijskih strank SDS in NSi ter strokovne javnosti in vlagateljev, je bila novela Zakona o bančništvu sprejeta z glasovi stranke Pozitivne Slovenije predsednice Alenke Bratušek, Socialnih demokratov Igorja Lukšiča, DeSUS-a Karla Erjavca in Državljanke liste Gregorja Viranta. Istočasno so bile na ustavno sodišče vložene pobude in zahteve za presojo ustavnosti novele zakona. Kasneje smo v medijih zasledili tudi več zgodb, kakšne nepravilnosti so se dogajale na Banki Sloveniji in takratnem političnem vrhu, kjer so želeli na vsak način doseči popolne izbrise dosedanjih delničarjev, pri tem pa so izvajali pritiske na uprave bank, ki so takšnemu delovanju nasprotovale.

Na podlagi ZBan.1L je Banka Slovenije decembra 2013 in v letu 2014 NLB, NKBM, Abanki Vipava, Banki Celje, Probanki in Factor banki izdala odločbe o izrednih ukrepih, na podlagi katerih se je izvedel izbris bančnih delnic, hibridnih instrumentov in podrejenih obveznic. Istočasno z izvedenim razlastnitvenem obstoječih lastnikov bančnih delnic, hibridnih instrumentov in podrejenih obveznic, je država tem bankam namenila dokapitalizacijo v obliki gotovine, obveznic in prevzemom slabih terjatev v skupni višini 3.6 milijarde evrov. S to odločitvijo je bilo oškodovanih več kot 100.000 imetnikov bančnih delnic in več kot 1600 lastnikov podrejenih obveznic, saj jim je bilo izbrisano oziroma odvzeto za okrog 1 milijarde evrov zasebnega premoženja.

Ustavno sodišče je novembra 2014, torej še pred nacionalizacijo Banke Celje, prekinilo postopek za oceno ustavnosti sprejetega ZBan-1L in v postopku prehodnega odločanja Sodišču Evropske unije zastavilo več vprašanj, predvsem s stališča zavezanosti držav članic bruseljskim smernicam o državni pomoči. Odgovor Sodišča Evropske unije februarja 2016 je bil povsem nasproten od trditev, ki sta jih v času sprejemanja novele Zakona o bančništvu, slovenski javnosti posredovala vlada Alenke Bratušek in Banka Slovenije. Sodišče Evropske unije je sporočilo, da bruseljske smernice o državni pomoči držav članic ne zavezujejo, mora pa US presoditi o sorazmernosti in skladnosti z ustavo sprejetih ukrepov. Kljub torej povsem diametralni odločitvi Sodišča EU glede na besede vlade Alenke Bratušek iz leta 2013, je takrat že nekdanja predsednica vlade v izjavi za STA povedala: »Zame je odločitev Sodišča EU potrditev, da smo ravnali skladno s pravili Evropske komisije.«

Aprila leta 2015 je Državni zbor na pobudo poslanskih skupini SDS in NSi ustanovil Preiskovalno komisijo za ugotavljanje zlorab v slovenskem bančnem sistemu ter ugotavljanju vzrokov in odgovornosti za že drugo sanacijo bančnega sistema v samostojni Sloveniji. Komisija je med drugim ugotovila, da sta nekdanji upravi NLB in Nove KBM kazensko in odškodninsko odgovorni za slabe bančne prakse ter da je Banka Slovenije zanemarila kreditna tveganja. V odzivu na končno poročilo je Alenka Bratušek kot ena izmed glavnih akterk sporne bančne sanacije povedala, da »se absolutno čuti odgovorno za to, da smo bančni sistem sanirali, da smo zagotovili davkoplačevalski denar«.

V oktobru 2016 je Ustavno sodišče odločilo, da je bila s strani vlade Alenke Bratušek sprejeta novela ZBan-1L, s katero se je razlastnilo lastnike bančnih delnic, hibridnih instrumentov in podrejenih obveznic deloma protiustavna, saj omenjene razlaščne osebe niso imele na voljo učinkovitega sodnega varstva. Zakonodajalcu je naložilo, da mora ugotovljeno neskladnost v roku 6 mesecev odpraviti. Ta rok je potekel dne 15.5.2017, kljub temu pa je takratna vlada Mira Cerarja predlog Zakona o postopku sodnega varstva imetnikov kvalificiranih obveznosti v postopek vložila šele konec leta, njegova zakonodajna pot pa se je z koncem mandata takratnega sklica poslancev julija 2018 tudi končala. Z novim sklicem Državnega zbora je bil po ponovnem odločanju zaradi veta Državnega sveta potrjen nov Zakon o postopku sodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank, ki je začel veljati decembra 2019. Ker je po mnenju Banke Slovenije omenjeni zakon iz različnih razlogov neustaven, je na Ustavno sodišče vložila zahtevo za oceno ustavnosti, katero pa kljub prednostnemu odločanju do končne odločitve, le te še ni izdalo, ampak je izvrševanje zakona z marcem 2020 zadržalo.

V decembru leta 2020 je Računsko sodišče izdalo revizijsko poročilo, s katerim je ugotavljajo uspešnosti izvajanja nadzorstvenih funkcij Banke Slovenije od leta 2008 do 4.11.2014. V DZ smo se z omenjenim poročilo že seznanili, glavna ugotovitev pa je, da je bila Banka Slovenije pri izvajanju nadzora nad poslovanjem bank delno uspešna, medtem ko pri izreku izrednih ukrepov na ustreznih podlagah ni bila uspešna.

V septembru 2021 je Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) v zadevi Pintar in ostali proti Sloveniji (sodba št. 49969/14 idr. z dne 14. 9. 2021) ugotovilo naslednje:

- da razveljavitev delnic oziroma obveznic nekdanjih imetnikov pomeni poseg v pravico do varstva njihovega premoženja, zagotovljeno s Protokolom št. 1 h Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic,
- da nekdanjim imetnikom ni bilo zagotovljeno pravno varstvo pred arbitrarnim posegom oblasti (Banke Slovenije) v njihovo z Evropsko konvencijo za človekove

pravice (»EKČP«) zagotovljeno pravico do varstva njihovega premoženja, ter da je zato kršena njihova pravica do učinkovitega pravnega sredstva 13. člena EKČP.

Iz sodbe izhaja, da bi država morala zagotoviti ustrezna procesna jamstva, ki bi pred samovoljno in enostransko odločitvijo državnih organov, varovala lastnike bančnih delnic, hibridnih instrumentov in podrejenih obveznic že v času, ko sta vlada Alenke Bratušek in Banka Slovenije pripravljala izredne ukrepe za njihovo razlastnjenje. Po mnenju tožnikov sodba pomeni tudi velik udarec pravni slovenski pravni državi, saj sodišča niso imela poguma ali volje do vsebinske presoje izrednih ukrepov Banke Slovenije.

Stranka Alenke Bratušek je v odzivu na sodbo med drugim zapisala, da so takšen razplet pričakovali in da bodo tožniki prejeli minimalno odškodnino ter da jim je potrebno čimprej zagotoviti učinkovito sodno varstvo. Odziv stranke SAB torej pomeni, da se je tedanja predsednica vlade Alenka Bratušek v času svojega mandata na čelu Slovenije kot oseba z največjo politično močjo v državi, popolnoma zavedala, da bodo s sanacijo bančnega sistema zavestno kršene temeljne človekove pravice razlaščenim lastnikom bančnih delnic, hibridnih instrumentov in podrejenih obveznic. V odzivu na sodbo Alenka Bratušek govori o roparskem pohodu, ki je ustvaril bančno luknjo, pri tem pa vso odgovornost za oceno stroškov in način sanacije bančnega sistema vali na Banko Slovenije in ECB. Pri tej izjavi se je potrebno zavedati, da je bila Alenka Bratušek s strani finančnega ministra Francija Križaniča v letih od 2009 do 2011 imenovana tudi v nadzorni svet Nove kreditne banke Maribor, kjer je torej aktivno sodelovala pri nastajanju bančne luknje oziroma po njenih besedah: »pri roparskem pohodu«.

II. Predlog sklepov za odločanje na nujni seji Odbora za finance:

1. Odbor za finance ugotavlja, da je bil način reševanja slovenskega bančnega sistema v letu 2013 pod vodstvom vlade Alenke Bratušek neprimeren in škodljiv za slovenske javne finance, saj končni znesek stroška sanacije bančnega sistema zaradi razlastnjenja lastnikov bančnih delnic in podrejenih obveznic še ni znan.
2. Odbor za finance poziva vse pristojne institucije, da pospešijo prizadevanja za odkritje storilcev, ki so povzročili ali izkoristili sanacijo slovenskega bančnega sistema za zasebne interese ter zoper njih uvedejo ustrezne postopke.
3. Odbor za finance poziva Ministrstvo za finance, da pripravi in Državnemu zboru poroča o oceni stroškov sanacije razlastnjenih lastnikov bančnih delnic, hibridnih instrumentov in podrejenih obveznic, na podlagi katerih je leta 2013 vlada pod vodstvom Alenke Bratušek izvedla sanacijo slovenskega bančnega sistema in ovrednoti njihov vpliv na prihodnjo fiskalno politiko Republike Slovenije.

III. Predlagamo, da se na nujno sejo povabi:

- Ministrstvo za finance
- Boštjan Vesle, guverner Banke Slovenije
- Ustavno sodišče

- mag. Alenka Bratušek, predsednica Vlade RS v obdobju 2013 – 2014
- dr. Uroš Čufer, minister za finance v obdobju 2013 – 2014
- dr. Boštjan Jazbec, guverner Banke Slovenije v obdobju 2013 – 2018

IV. Priloge:

- skenirani medijski prispevki

Danijel Krivec,
Vodja PS SDS

Jožef Horvat,
Vodja PS NSi

Gregor Perič,
Vodja PS SMC

1. Finance.si, dne 17.7.2013
<https://www.finance.si/8344098/Nasa-trojka-bo-resila-tezave-Slovenije>

"Naša trojka bo rešila težave Slovenije"

"Svoje težave bomo rešili sami, brez druge in naslednje trojke," po srečanju z novim guvernerjem pravi premierka Alenka Bratušek

ALEŠ PERČIČ, **STA**

Premierka **Alenka Bratušek**, finančni minister **Uroš Čufer** in novi guverner **Banke Slovenije Boštjan Jazbec** so trdno zavezani, da bodo sanirali slovenski bančni sistem.

"Vsi trije, naša trojka, smo prepričani in odločeni, da bomo svoje težave lahko rešili sami, brez druge in naslednje trojke," je ob nastopu guvernerjevega mandata dejala premierka.

Banka Slovenije ima po njenih besedah svoje pristojnosti in avtonomijo, a ima tudi zelo pomembno vlogo pri regulaciji in nadzoru bank. "Ker je to v tem trenutku največja in najtežja naloga, je zelo pomembno sodelovanje," je dejala Bratuškova po današnjem sprejemu Jazbeca, ki je nastopil šestletni mandat na čelu osrednje slovenske finančne institucije.

Jazbec: Javnost bomo prepričali, da vemo, kaj se dogaja

Jazbec je povzel, da so se dogovorili, da bodo povečali tok informacij in koordinacijo na ravni Banke Slovenije, vlade in predvsem ministrstva za finance. "Skušali bomo prepričati tako nezaupljivo slovensko, še bolj pa evropsko javnost, da v resnici vemo, kaj se dogaja v slovenskem gospodarstvu, predvsem pa v slovenskem bančnem in finančnem sistemu," je poudaril.

Čufer je izrazil veselje, da bo lahko del "svojih težav delil" z novim guvernerjem, s katerim se, kot je dejal, že dolgo poznata. Ob tem je zagotovil, da bodo prvi testni prenos slabih terjatev iz NLB na **Družbo za upravljanje terjatev bank** opravili čim prej ter spomnil, da se morajo z **Evropsko komisijo** uskladiti glede cene.

Stresni testi se bodo zavlekli

Glede skrbnih pregledov in stresnih testov bank je dejal, da si, tudi na sugestijo komisije, niso postavili končnih rokov, saj gre za obsežne zadeve. "Čas je pomemben, tudi če kakšen teden pozneje, samo da bo to enkratno. In da ne bomo vaje v januarju, februarju ponavljali," je ponovila Bratuškova.

Mesto guvernerja Banke Slovenije je danes kot četrti guverner v državi prevzel Boštjan Jazbec. Na tem mestu je nasledil **Marka Kranjca**, ki mu vodilno mesto v slovenski centralni banki pušča v nezavidljivih gospodarskih razmerah in pred ključnimi trenutki sanacije bančnega sistema. Po torkovem sprejemu pri predsedniku države **Borutu Pahorju** sta ga danes, kot omenjeno, sprejela še Bratušek in Čufer.

2. Finance.si, dne 10.4.2013
<https://www.finance.si/8338063>

Alenka Bratušek CNN prepričuje, da zmoremo brez pomoči

"Verjamem, da bomo sami rešili težave. Zmoremo in bomo."

Slovenska premierka je gostovala na ameriškem TV programu CNN v priljubljeni oddaji Quest means business. Priljubljeni voditelj oddaje **Richard Quest** je v uvodu prispevka težave Slovenije predstavil ob boku s Španijo in ponovil trditve mnogih ekonomskih analitikov, da utegne Slovenija biti naslednja, ki bo zaprosila za mednarodno finančno pomoč.

Bratuškova je to domnevo odločno zavrnila in večkrat ponovila, da se Slovenija iz težav lahko reši sama, da vlada natanko ve, kaj storiti in kako to doseči.

"Ne potrebujemo pomoči, potrebujemo le čas," je bilo eno od zagotovil Bratuškove, ki je iz vprašanja v vprašanje vse težje skrivala svojo nejevoljo nad Questovim neprikritim dvomom v njene besede.

"Mislim, da smo sposobno sami rešiti države. Naše gospodarstvo je izvozno usmerjeno, naš dolg je pod EU povprečjem. Verjamem, da bomo sami rešili težave," je zatrjevala šefica slovenske vlade.

"Slovenija gotovo ni Ciper, naš bančni sistem je manjši, celo manjši od EU povprečja. Še enkrat, verjamem, da bomo sami rešili težave. Zmoremo in bomo."

Med drugim jo je Quest opozoril, da je enaka zagotovila pred prošnjo za mednarodno finančno pomoč svet slišal tudi od Grčije in ali ne bi bilo pametno zaprositi za pomoč predno ne bo prepozno.

Bratuškova je vse Questove dvome vztrajno zavračala s ponavljanjem, da Slovenija zmore sama rešiti svoje težave.

[Celoten intervju Alenke Bratušek na CNN.](#)

3. Finance.si, dne 9.2.2015
<https://www.finance.si/8817145>

Banka Slovenije, laži in potvarjanja

»Banka Slovenije je bila pod prejšnjim guvernerjem banka zanikanja in sprenevedanja, zdaj pa je banka laži in potvarjanja,« pravi znanec s te ustanove
Tadej Kotnik

Konec prejšnjega tedna me je na mobilnik poklical znanec iz **Banke Slovenije**; sicer ima tudi sam mobilnik, a je klical z aplikacije **Skype**.

»Ti,« mi je rekel, »pri vseh prejšnjih bančnih izbrisih si nas tako nataknil, a pri tem v **Banki Celje** boš pa kar tiho?«

»Še čakam,« sem mu odvrnil. »Želim operirati s številkami in dejstvi, odločba o izbrisu v Banki Celje pa je še vedno tajna. Tudi pri prejšnjem krogu izbrisov sem se vas lotil šele, ko sem lahko pisal o številkah.«

»Ta zadnja odločba bo po mojem kar za večno ostala tajna,« je nekoliko zamišljeno odvrnil znanec, »a bi vseeno veljalo kaj napisati o njej. Tako kot so ga naši srali tokrat, ga namreč še niso,« je pristavil. »Imaš čas za eno pivo?«

In sva se dobila.

»No, s čim me boš presenetil; imaš odločbo?« sem ga vprašal malo hudomušno.

»Ne. Po tem, ko so lani marca prejšnje izcurljale, je tale nova za Banko Celje pod stotimi ključi,« je dejal. »In me ne bo čudilo, če bo za vekomaj tako - glede na to, kaj je v njej, pa glede na vse, do česar je prišlo po razkritju odločb o prejšnjih izbrisih. Pravijo, da tisto ovadbo, ki jo je v **NLB** fasala uprava **Janka Medje**, tožilstvo obravnava kar resno; da kapital banke ne more sočasno znašati plus 835 in minus 318 milijonov, je pač vsakomur jasno.«

»Praviš, da odločbe za Banko Celje kljub svojemu položaju sploh nisi videl?« sem vprašal nejeverno.

»Sem. Pravim le, da je ne bi mogel odnesti iz hiše, še fotokopiral bi jo težko,« je odvrnil znanec. »Ampak na, poglej si najzanimivejši del,« je rekel, pobrskal po mobilniku in mi pomolil pod nos zaslon z nekoliko megleno fotografijo dela potiskanega lista papirja.

»Hmm...« sem rekel po nekaj razmisleka, »potemtakem je izbris podrejenih obveznic dvignil kapital Banke Celje na močno pozitivno raven - in to po vaših lastnih ultrasimističnih vrednotenjih! Celó če sledimo izbrisniški zakonodaji, bi bil pri teh obveznicah dopusten le delni odpis, ki bi spravil kapital banke na pozitivno ničlo, ali pa konverzija teh obveznic v delnice!«

»Ja,« je odvrnil, »in uprava Banke Celje je nekaj časa vztrajala pri tem. A naši so odločili, da mora biti izbris, ne glede na vsa pravila, logika pa je bila čisto realpolitična - vlagatelji Banke Celje bodo tako ali tako protestirali, bistveno je, da ne dajemo novega povoda za proteste tistim, ki smo jih izbrisali že prej. Če bi v Banki Celje zgolj delno odpisovali, bi izbrisanci iz drugih petih bank gotovo še dodatno pobesneli, zakaj smo bili do njih strožji. Zato smo vse izbrisali.«

»No, ne vem,« sem dejal nejevoljno, »pa se vaši čisto nič ne obremenjujejo s tem, kaj jim narekujejo zakoni?«

»Saj pravim; ravno zato ta odločba ne sme priti v javnost,« je odvrnil znanec s kislim nasmeškom. »In zato se zdaj tu pogovarjava.«

»Dobro,« sem rekel, »je to vse?«

»Ne,« je odvrnil, »če sva že tu, ti razložim še nekaj zadev, ki jih očitno še ne razumeš. Najprej to, zakaj smo v Banki Celje brisali eno leto pozneje kot v drugih petih bankah. Dejansko je bil izbris načrtovan v paketu - vse za december 2013, v šali smo o tem govorili kot o velikem puku. Vendar je morala za izbris evropska komisija prej dati dovoljenje, za kar je morala Slovenija prej priglasiti državno pomoč, za kar je morala banka prej zaprositi za to pomoč. In **Dušan Drogenik**, takratni predsednik uprave Banke Celje, ni želel zaprositi za državno pomoč; naši so več mesecev pritiskali nanj, pa ni zaleglo, zato so se ga decembra 2013 odločili odstaviti z izrednim ukrepom. Ko je to izvedel, je odstopil, nekaj tednov zatem je storil samomor. Če ne bi odstopil, bi Banka Celje dobila izredno upravo, kot sta jo tri mesece prej **Probanka** in **Factor banka**, ker dotedanji upravi nista ubogali. Novi predsednik uprave Banke Celje je zaprosil za državno pomoč in šele takrat je lahko steklo to sosledje dogodkov, ki se je pri drugih petih bankah že leta 2013.«

»Aha,« sem dejal, »potem v **Gorenjski banki** še ni bilo izbrisa zgolj zato, ker vam uprave še ni uspelo prisiliti, da zaprosi za državno pomoč?«

»Še pritiskamo,« je odvrnil znanec in z rokama naredil gib, kot bi ožemal kos perila.

»Torej boste na koncu tudi tam vse izbrisali, in to zgolj zato, ker ste se tako odločili leta 2013, čeprav se odtlej razmere vztrajno izboljšujejo?« sem vprašal na pol začudeno in na pol ogorčeno.

»Ne gre toliko za to, kaj bi se mi zdaj odločili. Tako je bilo obljubljeno,« je rekel z močnim poudarkom na zadnji besedi. »In obljubili so na ministrstvu za finance.«

»Ampak zdaj je jasno, da je bilo že leta 2013, sploh pa 2014, precej bolje, kot ste napovedali decembra 2013. Gorenjska banka ima odtelej vseskozi dobiček in vse višjo kapitalsko ustreznost. Kak smisel ima vztrajanje pri novih in novih izbrisih? Razložite evropski komisiji, da so se razmere izboljšale; pa saj to tudi sama dobro ve,« sem bil trmast.

»Dvomim, da to koga zanima. Saj je tudi Banka Celje vsa tri prva četrletja leta 2014 izboljševala portfelj in ustvarjala dobiček,« je odvrnil znanec, »pa smo takoj, ko se je odvilo tisto sosledje in smo dobili dovoljenje iz Bruslja, vse izbrisali.«

»Se še spomniš,« sem vprašal, »kako smo se še novembra 2013, le mesec pred izbrisom, vsi - guverner in ti in jaz - strinjali, da je izbris čisti sadizem, saj s konverzijo dosežeš povsem enak prihranek za davkoplachevalce? Ampak takrat sta z guvernerjem govorila o sadizmu evropskih aparatčikov, meni pa tole, o čemer se danes pogovarjava, močno smrdi po sadizmu v vaši lastni hiši. Pri Banki Celje ste zadržali celo že prej zapadle obveznosti, samo zato, da ste lahko na koncu tudi te izbrisali, čeprav so mi iz evropske komisije pisno odgovorili, da tega niso zahtevali, saj za to sploh ni osnove.«

»Vsaj pri teh zadnjih potezah po mojem ne gre toliko za sadizem kot za privoščljivost«, je dejal zamišljeno.

»Čigavo?« sem vprašal.

»Tako guverner kot naša pravna direktorica **Jasna Iskra**, ki piše utemeljitve izbrisov in jih zagovarja na sodiščih, sta pred petimi ali šestimi leti s tveganimi naložbami izgubila veliko denarja, bojda tudi izposojenega. **Iskra** nam je v razpravah o izbrisu večkrat povedala, da je investiranje pač tvegano in da je njen mož s takim tveganjem zapravil vse njune dolgoletne prihranke.«

»Noro,« sem se namuznil. »Mi zdaj, ko si mi vse to zaupal, lahko poveš še, s čim sem si to zaupanje prislužil?«

»Ja, veš...« je odvrnil, zajel sapo in pogledal skozi okno, »dovolj imam, pa nisem edini pri nas. Težko je bilo gledati že, kako smo pod Kranjcem postajali banka zanikanja in sprenevedanja. Ampak odkar je prišel Jazbec... pa saj mogoče ni toliko on osebno kot splet okoliščin, saj vse niti še vedno vlečejo Iskra, Fabijan in Caprirolova... odkar se je začelo kuhati s Probanko in Factor banko, še posebej pa od izbrisov dalje, ne gre več le za zanikanje in sprenevedanje. Jasno je, da z ukrepanjem nismo več mogli odlašati, ravno zaradi Kranjčevega večletnega sprenevedanja. Vendar se naši tega lotevajo po krajšnjicah - z lažmi in potvorbami!«

»Poslušam,« sem dejal.

»Najhujši so izračuni kapitala, s katerimi se utemeljuje izbris,« je nadaljeval znanec. »Vzemiva NLB. Sredi 2013, malo preden so z ministrstva za finance Bruslju obljubili izbris in zato izbris še ni bil del načrtov, smo naročili vrednotenje NLB pri družbi **Roland Berger**. Namen je bil iskren - ugotoviti, za kolikšno dokapitalizacijo moramo prositi v takratni priglasitvi državne pomoči, da bo končno mir. Rezultate smo dobili, ko je bila obljuba o izbrisu že dana, v Bergerjevem izračunu pa je bil kapital NLB pozitiven; država bi morala vplačati do kapitalske ustreznosti - slabo milijardo, če se prav spomnim. Vendar ob pozitivnem kapitalu ne bi smela nikogar brisati!«

»Toda v odločbi o izbrisu piše, da je bil v NLB ugotovljen negativen kapital minus tristo milijonov evrov in potreba dokapitalizacije za milijardo in pol,« sem ugovarjal.

»Saj pravim - ker je bil izbris že obljubljen. Zato so naročili novo vrednotenje, tokrat pri **Deloittu**, in zahtevali še precej strožje vrednotenje. Pri Deloittu so rekli, da lahko računajo tudi tako, a bodo odstopanja od računovodskih standardov morali izpostaviti v 'disclaimerju' v dokumentaciji vrednotenja. Naši so v živčnosti in naglici odgovorili, da to ni problem, a odkar so odločbe prišle v javnost, je to seveda še kako velik problem; zato pa se zdaj tako upirajo pozivom informacijske pooblaščenke, da moramo razkriti metodologijo izbrisa! Iskra nam je že večkrat zabičala, da to ne sme nikoli priti v javnost. Podobno je z odločbo za Banko Celje, saj bi tudi iz te vsak razbral, da zadeve ne štimajo; z izbrisom podrejenih obveznic je postal kapital Banke Celje, še preden je država karkoli dala, krepko pozitiven! Torej bi vsaj ta že pozitivni del kapitala zagotovo moral pripasti izbrisanim imetnikom obveznic.«

»Torej po tvojem teh dokumentov ne bodo dali niti sodiščem?« sem vprašal.

»Vsaj metodologije in izračunov ne,« je rekel, »saj nihče zunaj hiše ne ve, kaj sploh imamo in kako to izgleda, po mojem bodo to enkrat kar uničili. Odločbo pa imajo tudi v Banki Celje, kjer fotokopirci niso tako pod nadzorom kot pri nas, pa tudi sicer si težko predstavljam, da bi uničili vse izvode. Le skrivali jih bodo, kolikor se bo dalo.«

»Ja,« sem rekel. »Torej, kot praviš, potvorbe - konkretno pet, no, zdaj šest primerov potvorbe kapitala...«

»Pri Banki Celje niti ni potvorjen,« me je prekinil, »je pa zato odločba še bolj protislovna kot vse pred njo.«

»O. K., pet odločb s potvorbo kapitala in vrsto protislovij, pa ena brez potvorbe kapitala in zato s še več protislovji,« sem povzel. »Kaj pa laži?«

»Uh, tega je veliko, vsega ne bova mogla danes,« je odvrnil, »ampak recimo ena hujših je bila tale. Junija lani je sodišče pri NLB razveljavilo vpis izbrisa v sodni register. V tisti naglici 18. decembra smo namreč pozabili pripraviti izjavo o vpisu in vplačilu novih delnic NLB s strani države, ki je nujen sestavni del dokumentacije za take vpise. Ko je bil vpis zato razveljavljen, je nastala huda panika. Ampak potem so to izjavo nenadoma 'našli', na njej je bil datum 18. decembra 2013, in so jo odnesli na sodišče. Namesto Jazbeca jo je podpisal viceguverner Fabijan, tudi Čufer se je izognil podpisu in ga naložil sekretarju Mavku. Nekaj tesnobe je bilo zaznati, a se ni nikomur nič zgodilo; sodišče nam je verjelo, da je bila izjava priložena že decembra, a se je potem nekje založila.«

»Banki Slovenije vsi verjamejo, pa če svoje razlage še tako privleče za lase,« sem rekel malo obupano. »O lažeh bi ti lahko tudi sam veliko povedal, prebiram vaše odgovore na našo ustavno pobudo in je neverjetno, kaj vse se zlažete in koliko megle spuščate, pa vse prav naduto pompozno. Ko v odgovorih dokumentiram, da gre za laži in meglo, vašim sploh ni nerodno - z enako naduto pompoznostjo začno trditi nekaj drugega! Ampak praviš, da se ti mudi, bom drugič. Še kaj?«

»Moral bom iti,« je odvrnil znanec. »Da datumi na prvih odločbah strižejo, si že sam večkrat opozoril; nameravali so jih izdati 19. ali 20. decembra 2013, razmišljali so tudi o nedelji, 22. decembra. Ampak potem so 18. decembra zjutraj izvedeli, da bo ustavno sodišče odločalo o zadržanju izvrševanja izbrisa. To bi vse podrlo in je bila spet panika; 18. decembra dopoldne so te odločbe na hitro dokončali in jih datirali s 17. decembrom, okoli poldneva so jih kurirji vročali po bankah. V naglici so spregledali, da so dogodke z 18. decembra opisovali v pretekliku... ampak saj to že veš.«

»Vem,« sem zavzdihnil, »vendar se tudi to večini ne zdi problematično; ker sodišče potem ni zadržalo izvrševanja in do konflikta ni prišlo, večina odmahne, da gre za malenkost.«

»Zato,« je rekel, »sem te pa opremil z več podatki; vsi skupaj gotovo niso malenkost.«

»Se strinjam,« sem odvrnil, »in upam, da se bo strinjal še kdo. Sem pa prepričan, da se bo Banka Slovenije tudi tokrat odzvala z veliko meglo in nadute pompoznosti.«

Razkritje: Avtor je bil imetnik izbrisanih podrejenih obveznic več slovenskih bank ter je soavtor in prvopodpisani pobude za oceno ustavnosti Zakona o bančništvu, ki

jo **Ustavno sodišče** obravnava združeno z zahtevama **Državnega sveta** in **Varuha človekovih pravic** pod opr. št. U-I-295/13.

Komentarji izražajo stališča avtorjev, in ne nujno tudi organizacij, v katerih so zaposleni, ali uredništva Financ.

Tadej Kotnik je kolumnist časnika Finance in redni profesor na ljubljanski fakulteti za elektrotehniko.

4. Delo, dne 11.12.2016

<https://old.delo.si/ozadja/halo-slovenija-placaj-in-trojke-ne-bo.html>

Halo, Slovenija? Plačaj, in trojke ne bo!

V prihodnjih dneh bo tri leta od sanacije bank, enega najdražjih projektov v zgodovini Slovenije.

Objavljeno

11. december 2016 18.42

Primož Cirman, Vesna Vuković

Vodila ga je slovenska trojka: predsednica vlade Alenka Bratušek, minister za finance Uroš Čufer in guverner Banke Slovenije Boštjan Jazbec. Kakšno ceno smo v resnici morali plačati, da k nam ni prišla prava trojka?

Leto 2013 je bilo v Sloveniji zelo burno. Država je že spomladi padla v spiralo napovedi o »novem Cipru«, apokaliptičnih napovedi o gospodarskem in finančnem zlomu, o kreditnem krču, dragem zadolževanju in špekulantih, ki so služili na račun visokih donosov slovenskih vrednostnih papirjev. V zraku je bilo vprašanje, ali bo Slovenija potrebovala finančno pomoč.

Kazalo je, da je prihod trojke, sestavljene iz predstavnikov Evropske centralne banke, evropske komisije in Mednarodnega denarnega sklada, neizogiben.

A trojke v Slovenijo ni bilo. Dokument, ki smo ga pridobili, morda odgovarja na vprašanje, zakaj ne. Razkriva tudi, da je dal guverner Banke Slovenije Boštjan Jazbec enemu od državnih organov oziroma institucij letos izjavo, v kateri je poudaril, da se je Slovenija pred trojko rešila le zaradi ene stvari – 1,5 milijarde evrov vredne zadolžitve v ameriškem finančnem skladu Pacific Investment Management Company (Pimco). Imena organa in institucije ne moremo razkriti zaradi varovanja vira oziroma zaščite postopkov.

Kaj se je dogajalo leta 2013

Dokument postavlja dogajanje iz leta 2013 v povsem novo luč. Do zdaj je namreč veljalo, da se je Slovenija mednarodne finančne pomoči ubranila zaradi drugih vzrokov: sanacije bank, prenosa njihovih slabih terjatev na Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB), okrepljene proračunske discipline in poznejše gospodarske rasti.

Kako je bil torej z grožnjo trojke v Sloveniji povezan Pimco, največji vzajemni obvezniški sklad na svetu? Zakaj bi dejstvo, da je ta odkupil za poldrugo milijardo slovenskih obveznic, lahko vplivalo na odločitve, da naša država nikoli ni zaprosila za mednarodno finančno pomoč? Kaj je v resnici mislil Jazbec?

Za odgovor na zgornja vprašanja se je treba vrniti v čas pred tremi leti.

Petek, 15. november 2013, je bil v slovenski politiki pomemben dan. Državni zbor je glasoval o sprejetju proračuna za leto 2014, na katerega je vlada Alenke Bratušek vezala tudi zaupnico. Le nekaj ur pred tem je minister za finance Uroš Čufer poskrbel za veliko presenečenje. Državo je namreč zadolžil za 1,5 milijarde evrov.

To je storil kljub napovedim, da Slovenija v letu 2013 ne bo več iskala denarja na finančnih trgih. Tisto leto se je država namreč zadolžila že dvakrat, obakrat v dolarjih. Maja je najprej izdala desetletne obveznice s 5,85-odstotno kuponsko obrestno mero, nato pa še petletne obveznice s 4,75-odstotno kuponsko obrestno mero.

Nepričakovana zadolžitve

Nova zadolžitve ni bila le nepričakovana, ampak zelo drugačna od prejšnjih. Zakaj?

Prvič, Slovenija je obveznice izdala v tako imenovani zaprti izdaji. Vse je prodala le enemu, vnaprej izbranemu kupcu – skladu Pimco. Ministrstvo za finance se pred izdajo obveznic ni odločilo za običajno predstavitev potencialnim vlagateljem v Evropi in svetu. Prav tako ne za dražbo, na kateri bi tekma med različnimi ponudniki prodajo obveznic za Slovenijo pocenila. Tudi v vrstah nekaterih domačih finančnih institucij je bilo ob izbruhu novice o zadolžitvi veliko slabe volje, saj bi bil nakup zaradi visoke obrestne mere zelo privlačen tudi zanje.

Drugič, ministrstvo za finance je vztrajalo, da javnost ne sme o kupcu obveznic izvedeti nič. Če je v primeru prejšnjih izdaj razkrivalo podatke o tem, koliko odstotkov obveznic so kupili imetniki iz posameznih držav in kdo so bili vlagatelji, o tem novembra 2013 ni bilo mogoče dobiti informacij. Javnosti o zadolžitvi ni obvestilo ministrstvo, ampak je o njej prvič poročal Bloomberg. V poznejšem poročilu o upravljanju javnega dolga za leto 2013 je tej zadolžitvi namenilo en sam stavek.

Čufer skrival ime kupca

Prikrivanje kupca je bila ena od pomembnih točk interpelacije, ki jo je proti Čuferju vložila opozicija. Čeprav so njeni poslanci takratnega ministra več kot desetkrat vprašali, kdo je bil kupec obveznic, Čufer njegovega imena ni razkril.

To da je zahteval sam kupec, so takrat zatrjevali na ministrstvu. Da to ni bilo res, je februarja 2014 ugotovila pooblaščenka za dostop do informacij javnega značaja Nataša Pirc Musar, ki je na zahtevo novinarjev Financ odločila, da mora ministrstvo razkriti ime kupca. Pirc Musarjeva je poklicala v sklad Pimco, kjer so ji pojasnili, da njihovo ime lahko brez težav razkrijejo.

Tretjič, ta posel se je Američanom več kot izplačal. Od Slovenije so kupili obveznice po obrestni meri 4,7 odstotka. Na isti dan, ko je naša država to storila, je bil po oceni Bloomberga zahtevani donos na triletno slovenske obveznice precej nižji. Znašal je le 3,43 odstotka.

Če bi se država za isti znesek zadolžila po tej obrestni meri, bi pri obrestih prihranila 63 milijonov evrov.

Za primerjavo: sporazum o zamrznitvi stavke, ki sta ga pred dnevi podpisala ministrica za zdravje Milojka Kolar Celarc in sindikat Fides, je »težak« približno 40 milijonov evrov. Izpolnitev dela zahtev, o katerih se je vlada marca po skoraj pol leta trajajoči stavki dogovorila s sindikati policistov, bo državo na leto stal deset milijonov evrov. Seštevke obeh dogovorov je torej za približno 13 milijonov nižji od zneska, ki ga je Slovenija novembra 2013 porabila za plačilo razlike zaradi zadolževanja po višji obrestni meri.

Več kot 200 milijonov obresti

Po podatkih, ki smo jih pridobili na ministrstvu za finance, je Slovenija med letoma 2014 in 2016 imetnikom obveznic za obresti skupaj plačala za 207,4 milijona evrov. Glavnico v višini 1,5 milijarde evrov je naša država poravnala konec oktobra letos. Kdo je bil ob poplačilu obveznic njihov lastnik, ministrstvo za finance ne ve. Pojasnili so nam le, da so glavnico nakazali na račun londonske podružnice Deutsche Bank, fiskalnega in plačilnega agenta za obveznice.

K temu lahko prištejemo še približno šest milijonov evrov zaslužka, ki ga je Pimco že ob nakupu ustvaril z razliko med nominalno in prodajno ceno obveznic.

In četrtič, ni najbolj jasno, zakaj je Slovenija takrat res tako nujno potrebovala ta denar.

Spomnimo, država je obveznice novembra 2013 uradno izdala za »financiranje potreb proračuna in/ali potreb upravljanja državnega dolga«. A že na dan izdaje obveznic je Bratuškova poudarjala, da »zbrana sredstva ne bodo namenjena za tekoče poslovanje, saj ima država za to letos in prihodnje leto dovolj sredstev«.

Država na novo izposojenega denarja prav tako ni porabila za sanacijo državnih bank. To operacijo je financirala z dodatnimi vrednostnimi papirji v okviru že izdanih zakladnih menic in obveznic, ki jih je nato vložila v kapital teh bank.

Čufer je sicer ves čas vedel, da mora Slovenija za ponovni dostop do zadolževanja na evropskem trgu leta 2013 najprej izpolniti ukrepe, ki jih je vlada obljubila evropski komisiji. Med njimi je bil najpomembnejši sanacija bank.

Ko sta nato država in Banka Slovenije 12. decembra 2013 predstavili rezultate stresnih testov slovenskih bank, so zahtevani pribitki na slovenske obveznice začeli hitro padati. Logično, saj je bilo negotovosti o tem, ali je Slovenija sposobna banke sanirati sama, in s tem možnosti za špekulacije hitro konec. Denar za banke je država imela. Tudi DUTB je že delovala, saj so v zadnjih dneh leta 2013 tja že začeli prihajati prvi fascikli s slabimi terjatvami.

Pimco je sam prišel do Čuferja

Zakaj torej ministrstvo za finance z novim zadolževanjem ni moglo počakati še slab mesec? Zakaj se je Čufer sredi novembra 2013 raje odločil za še zadnje veliko darilo mednarodnim finančnim trgom?

Še isti mesec je Čufer v državnem zboru izjavil, da »je interes za vlaganje v državne obveznice izrazil investitor«. »Po oceni prednosti in slabosti take prodaje se je odločitev nagnila v prid izvedbi posla,« je pojasnil minister.

To je mogoče razumeti kot priznanje, da ni bila Slovenija tista, ki je našla Pimco, ampak da je bila obratno. Torej, da ga je naša država v resnici morala najeti – isto je tri leta pozneje povedal tudi Jazbec.

Uroš Čufer na naša vprašanja ni hotel odgovarjati. Preostala dva člana takratne »domače trojke« Alenka Bratušek in Boštjan Jazbec pa sta zatrdila, da pri izdaji teh obveznic nista imela nobene vloge.

Nekdanja premierka se ne spomni, kdaj jo je Čufer prvič obvestil, da namerava državo zadolžiti za dodatno poldrugo milijardo evrov. Za natančnejša pojasnila nas je napotila na ministrstvo za finance. »Zelo pomembno je bilo, da smo se sploh lahko zadolžili. Trgi so bili takrat za Slovenijo zaprti. Če ne bi bilo tega zadolževanja, pri sanaciji bank ne bi mogli uporabiti državnih obveznic. To bi pomenilo, da ne bi imeli dovolj denarja in posledično da ne bi mogli sami sanirati bank,« je dejala Bratuškova.

Na vprašanja, ali meni, da bi v Slovenijo, če te izdaje obveznic ne bi bilo, prišla trojka, in ali bi se enako zgodilo tudi, če bi Slovenija obveznice poskušala prodati na odprtem trgu, guverner Jazbec ni neposredno odgovoril.

»Na hipotetično vprašanje o prihodu trojke ni mogoče dati dokončnega odgovora. Potrdim lahko, da je bilo to vprašanje leta 2013 zelo realno. O ustreznosti vseh ukrepov pa verjetno priča velik padec tržnih donosnosti slovenskih obveznic, ki jim je sledil,« je pojasnil Jazbec.

Kakšna je bila vloga JP Morgan?

Ko smo Jazbeca vprašali, ali lahko zanika izjavo, da se je Slovenija v Pimcu morala zadolžiti, da se je rešila pred trojko, so nam iz Banke Slovenije odgovorili, da »guvernerjevih mnenj o stanju in okoliščinah leta 2013 ter stališč ne nameravajo več dodatno pojasnjevati«. »O izdaji obveznic guverner ni bil obveščen med pripravo njene izdaje, temveč šele po izdaji. Vse aktivnosti, povezane z izdajo obveznic, so v celoti vodili na ministrstvu za finance oziroma v zakladnici,« so poudarili v centralni banki.

Brez odgovora je ostalo tudi vprašanje, ali in kolikokrat sta se Čufer in Jazbec leta 2013 sestala s predstavniki Pimca. V poročilih ministrstva za finance o lobističnih stikih ni podatkov o morebitnih sestankih. Prav tako ni zabeleženih stikov med predstavniki ministrstva in ameriške investicijske banke JP Morgan, ki je organizirala izdajo obveznic, za kar je od države prejela 675.000 evrov.

Toda JP Morgan so imeli leta 2013 v Sloveniji več kot dobre zveze. Za našo državo je bila takrat v tej banki zadolžena Bolgarka Milena Grayde, izvršna direktorica investicijskega bančništva za jugovzhodno Evropo in Ukrajino. Po informacijah iz več virov je bila s Čuferjem pogosto v tesnih stikih. Pomembno vlogo je imela tudi v operaciji Agrokor-Mercator, ki je bila dokončno izvedena prav v času vlade Bratuškove.

Pimco seveda ni eden od navadnih vlagateljev. Je največji svetovni kupec v državne obveznice. Upravlja okoli 1500 milijard ameriških dolarjev sredstev. Njegov lastnik prihaja iz Nemčije, države, ki ima ključno besedo pri odločitvah v območju evra. To je finančni velikan Allianz SE, ki ima v lasti tudi istoimensko zavarovalnico.

Vlade ohranjajo tesne stike s skladom

Prav količina denarja, ki ga upravlja, je ključni vzvod moči, ki skladu omogoča vpliv na politične in ekonomske odločitve. »Ko Pimco neha kupovati obveznice držav, je to jasno znamenje, da je država

na robu krize ali celo bankrota. Skoraj vse vlade zato ohranjajo z njim tesne povezave. K predsedniku uprave Mohamedu El Erianu pošiljajo finančne ministre in guvernerje centralnih bank, včasih celo predsednike vlad. In sicer zato, da bi ga prepričali, naj še naprej kupuje njihove obveznice,« so že leta 2011 zapisali v Spiegelu.

Tudi zato je Pimco po izbruhu evropske dolžniške krize v državah, na katere so pritiskali mednarodni upniki, lahko nastopal v več vlogah: kot ocenjevalec bančnih primanjkljajev, svetovalec upnikov, odkupovalec obveznic in drugega »nasedlega« premoženja. Zato je veljal za enega največjih dobičkarjev krize. V tej družbi se je znašel s finančnim skladom BlackRock, investicijsko banko Goldman Sachs, svetovalno hišo Oliver Wyman ...

Poglejmo nekaj primerov. Na Cipru je po naročilu upnikov izračunal primanjkljaj v tamkajšnjih bankah. Leta 2013 ga je sklad ocenil na 8,8 milijarde evrov. Analiza je bila temelj za poznejši »bailout«, v katerem je trojka prvič v zgodovini »ostrigla« celo depozite varčevalcev v ciprskih bankah.

Toda dokument je na Cipru prišel pod plaz kritik, ki so bile – zanimivo – skoraj enake kot očitki proti ocenjevalcem premoženja v slovenskih bankah. Številni ciprski ekonomisti, odvetniki in politiki so zatrjevali, da ocena iz sklada Pimco temelji na preveč pesimističnih napovedih. Te so pomagale napihniti potrebo bank po dodatnem kapitalu, v posameznih primerih pa so odstopale od mednarodnih računovodskih standardov.

Analizi je poskušala ugovarjati celo tamkajšnja centralna banka, ki je naročila alternativno analizo v skladu BlackRock. Njihova ocena, ki nikoli ni bila javno objavljena, je bila za milijardo evrov nižja od tiste, ki jo je izračunal Pimco.

»Napihovanje števil v analizi Pimca je imelo številne predvidljive negativne posledice. (...) Uporabljene so bile za razpršitev več milijard evrov iz rok zakonitih imetnikov premoženja na Cipru za interese zunaj države,« je septembra 2013 v pismu preiskovalni komisiji ciprskega parlamenta zapisal nekdanji guverner centralne banke Atanasios Orfanides.

»Grčija je mozolj, Španija pa tumor«

To je bilo v času, ko so se stresni testi slovenskih bank že izvajali.

»Grčija je mozolj, Portugalska je vnetje, Španija pa tumor,« je leta 2012 na twitterju zapisal dolgoletni prvi mož sklada Pimco Bill Gross, ki so ga v finančnih krogih označevali za »obvezniškega guruja«. Ves ta čas je imel sklad v lasti velike dolgove problematičnih držav iz območja z evrom, hkrati pa je v njih iskal priložnosti za nove posle.

V Grčiji je bil Pimco še lani drugi največji imetnik grškega dolga, takoj za Evropsko centralno banko. Obveznice te države je najprej leta 2009, tik pred izbruhom krize, v celoti prodal, nato jih je v času najstrožjih varčevalnih ukrepov na veliko kupoval.

Na Irskem se je leta 2013 zanimal za odkup velikega dela premoženja v lasti tamkajšnje slabe banke Nama. Pri tem so v Pimcu zahtevali ekskluzivni status v pogovorih. Iz posla so izstopili, ko so v javnost prvič prišli podatki o nakazilu 15 milijonov britanskih funtov provizije na off-shore račun na britanskem otoku Man. Takratno dogajanje zdaj preiskujejo kriminalisti.

V Španijo je leta 2014 prišel na pogorišče, ki ga je za sabo pustil pok nepremičninskega balona, in vložil denar v prvi investicijski sklad, namenjen izključno vlaganju v nepremičnine.

Tudi Slovenijo je imel Pimco na radarju še pred izdajo obveznic. Na začetku aprila 2013 so njegovi analitiki, v nasprotju s številnimi drugimi, razmere pri nas poskušali prikazati kot nekoliko manj dramatične. Ocenili so, da bi sanacija bank stala »le« od tri do štirinajst odstotkov slovenskega BDP (od ene do pet milijard evrov) in da je na Cipru ta delež presegel 90 odstotkov.

Kako je Pimco videl Slovenijo

V analizi sklada je sicer mogoče prebrati zanimiv stavek: da bo za vlagatelje ključno, ali bodo odločevalci v območju evra zaradi domačih političnih razmer vztrajali pri striženju za 2,2 milijarde evrov sindiciranih posojil tujih bank skupaj z milijardo evrov podrejenega dolga bank.

To je mogoče razumeti na dva načina. Prvič, da so vodilni v evropskih finančnih krogih na čelu s šefom evroskupine Jeroenom Dijsselbloemom o možnosti striženja slovenskih podrejenecv resno razmišljali že med ciprsko krizo. In drugič, da je navdih za pisanje navodil evropske komisije, o katerih so njeni uradniki govorili kot o izbrisu podrejenecv, v resnici prihajal iz vrst finančnih skladov in drugih večjih imetnikov obveznic evropskih držav.

Le mesec dni po prodaji obveznic Pimcu je država izbrisala podrejene vrednostne papirje slovenskih bank.

Že kmalu po sanaciji bank so v skladu obrnili ploščo. »Slovenija je zdaj slabše likvidna, ampak privlačna. Je naša naložba,« je februarja 2014 televizijskemu kanalu Bloomberg potrdil glavni investicijski direktor sklada Andrew Balls. Junija istega leta je Balls priznal, da »imajo Slovenijo kot trg radi zaradi dinamike gibanja dolga«. »S petletnimi obveznicami Slovenije se trguje pri 150 bazičnih točkah nad primerljivimi nemškimi obveznicami, z desetletnimi pa pri 180 točkah, zato so še vedno zelo privlačne,« je poudaril Balls.

V vmesnem času je Pimco ves čas trgoval z obveznicami, ki jih je kupil novembra 2013. Že prvi delovni dan po izdaji je Pimco 19.000 slovenskih obveznic prodal enemu od svojih irskih skladov. S tem poslom je ustvaril osem milijonov evrov dobička.

Za pol milijarde dolarjev bonusov

Leta 2013, ko je Pimco od Slovenije kupil za 1,5 milijarde evrov obveznic, sta njegova vodilna – Bill Gross in Mohamed El Erian – skupaj prejela za 520 milijonov ameriških dolarjev bonusov. Leto dni pozneje sta morala Pimco zapustiti zaradi slabih naložbenih odločitev, ki so povzročile odliv vlagateljev iz sklada.

»Neodvisnost vidim kot vrednoto. In če upoštevamo, da je Slovenija suverena, neodvisna, samostojna, in če upoštevamo tudi to, da so se v preteklosti nekateri za to borili, celo umirali, mislim, da se zelo težko pogovarjamo o tem, koliko naj plačajo pribitek na obresti. Mogoče vas lahko tudi vprašam, koliko, mislite, po svoji oceni, da je prava cena za neodvisnost Slovenije, da se sama lahko odloča o svoji prihodnosti?« je ob koncu interpelacije novembra leta 2013 v državnem zboru dejal Uroš Čufer.

Cena neodvisnosti se je na koncu izkazala za visoko. Kje je končal denar, ki ga je Slovenija očitno morala plačati za to, da se je dokončno rešila grožnje s trojko, verjetno nikoli ne bomo izvedeli.

5. Siol.net, dne 13.5.2019

<https://siol.net/posel-danes/novice/kako-so-sefi-nlb-zaradi-lastnih-sluzb-zrtvovali-lastnike-obveznic-497321>

Kako so šefi NLB zaradi lastnih služb žrtvovali lastnike obveznic

Avtorji: Primož Cirman, Vesna Vuković

Janko Medja (levo), Blaž Brodnjak (desno) in drugi člani uprave NLB niso ugovarjali odločbi Banke Slovenije, ki je "sesula" uradno bilanco banke. Foto: STA

Dokumenti iz kriminalistične preiskave sanacije bank razkrivajo, kako je takratna uprava NLB sedela na dveh stoli. Obremenjujejo tudi sedanjega prvega moža banke Blaža Brodnjaka, ki se z nadzornim svetom NLB že nekaj časa pogaja o dvigu plače.

Blaž Brodnjak, predsednik uprave Nove Ljubljanske banke (NLB), že več let ni zadovoljen s svojo plačo. Rad opozarja, da so prejemki uprave NLB daleč od tržnih in nižji kot v lokalnih hranilnicah. O višji plači se je z nadzornim svetom začel pogajati po lanski privatizaciji banke.

Ta je bila neposredna posledica sanacije NLB, v katero je država konec leta 2013 na podlagi odločbe Banke Slovenije vložila 1,5 milijarde evrov. Takratno upravo banke je vodil **Janko Medja**, njen član pa je bil tudi Blaž Brodnjak. "Zaupanje strank in lastnikov nam nalaga veliko odgovornost," danes poudarjajo v NLB. Toda pred slabimi šestimi leti je bilo očitno drugače.

Med sanacijo NLB sta namreč država in Banka Slovenije razlastili imetnike njenih podrejenih obveznic in obrestnih kuponov, ki so v banki izgubili 257 milijonov evrov premoženja. Ne le, da v NLB takrat vlagatelj v obveznice niso poskušali zaščititi. Tedanja uprava njihovemu izbrisu ni ugovarjala, čeprav se je dobro zavedala, da gre pri sanaciji bank za operacijo, polno pomanjkljivosti in napak. Nanje je celo večkrat opozorila Banko Slovenije in ministrstvo za finance.

Kaj razkrivajo dokumenti, ki jih je pridobila policija

Vse to razkrivajo dokumenti, ki so jih kriminalisti Nacionalnega preiskovalnega urada (NPU) pridobili med preiskavo sumov, da je država konec leta 2013 v NLB vplačala za skoraj 300 milijonov evrov preveč kapitala. Njihovo vsebino objavljamo v nadaljevanju.

Boštjan Jazbec, nekdanji guverner Banke Slovenije Foto: STA

Kriminalisti so preiskavo konec lanskega leta zaključili z ovadbo, ki so jo vložili na specializirano državno tožilstvo. Kaznivega dejanja zlorabe položaja ali pravic so osumili nekdanjega guvernerja Banke Slovenije **Boštjana Jazbeca** in štiri nekdanje viceguvernerje: **Stanislavo Zadavec Capriolo**, **Janeza Fabijana**, **Darka Bohneca** in **Mejro Festić**. NLB naj bi pridobili 257 milijonov evrov premoženjske koristi, kar je enako vrednosti izbranih obveznic.

Med osumljenimi ni nikogar od tedanjih članov uprave. Toda iz dokumentov, ki smo jih na Siol.net dobili na vpogled, je razvidno, da je takratna uprava NLB med sanacijo bank dejansko ves čas sedela na dveh stolih. Poznejši razplet dogodkov nakazuje, da so bile njene odločitve pogojene le z enim interesom – ohranitvijo položajev. Za to je bila pripravljena žrtvovati tudi interese vlagateljev.

[Več informacij](#)

Prvi načrt NLB so raztrgali v Bruslju

Začetek zgodbe sega v pomlad 2013. Takrat je vodenje vlade prevzela **Alenka Bratušek**, ministrstva za finance pa **Uroš Čufer**. Nad Slovenijo je visela grožnja "trojke", nekakšne prisilne uprave Evropske centralne banke (ECB), Evropske komisije in Mednarodnega denarnega sklada (IMF).

Takrat so se začele prve resnejše priprave na sanacijo bank, v katerih so se takrat zaradi krize in poka tajkunskih, delniških in nepremičninskih balonov nakopičila slaba posojila. Najprej je bilo treba ugotoviti, kako obsežna je sploh luknja v slovenskih bankah. NLB je maja 2013 Evropski komisiji predložila načrt sanacije, po katerem bi banka na novoustanovljeno Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB), bolj znano kot slabo banko, prenesla za dve milijardi evrov bruto terjatev po neto ceni 965 milijonov evrov.

Foto: Reuters

Načrte NLB so v Bruslju raztrgali. Ocenili so, da dejanska vrednost teh terjatev znaša le 613 milijonov evrov, torej kar 375 milijonov evrov manj od ocene NLB. Kaj je bil razlog za tako velikansko razliko, ni znano. Po ugotovitvah kriminalistov v evropski komisiji namreč metode za takšen izračun niso razkrili.

Ko Medja in Brodnjak pišeta pisma

A v naši največji banki je prvič zazvonil alarm. Razlika med izračuni bi namreč pomenila, da se je za toliko povečala tudi potreba po svežem kapitalu v NLB, ki bi ga prispevala država. Alarm se je znova oglasil junija 2013, ko je evropska komisija slovenski strani predstavila metodologijo za ocenjevanje vrednosti premoženja NLB. Tudi po tej bi bila kapitalska luknja krepko višja od prvotno napovedane.

V NLB so se zato odločili ukrepati. Že julija 2013 sta Janko Medja in tedanji član uprave **Archibald Kremser** pisala **Willu Newtonu**, vodji projekta NLB v pisarni mednarodne revizijske hiše Deloitte v Londonu, ki je vodila pregled premoženja banke. Opozorila sta ga, da:

- je metodologija, ki jo uporabljajo tuji revizorji, "ekstremno konservativna",
- pri ugotavljanju sedanje vrednosti sredstev upošteva tudi bodoče, torej šele potencialne izgube, zaradi česar je bila v nasprotju z mednarodnimi računovodskimi standardi.

Mesec dni kasneje je Medja na isto temo pisal Čuferju in novemu guvernerju Boštjanu Jazbecu, pod dopis pa se je tokrat podpisal Brodnjak. Opozorila sta na "napačen metodološki pristop", ki da bo vnaprej dal slabše, za banko in državo manj ugodne rezultate. "Ta ne vodi v realistični, ampak stresni scenarij, čeprav bi moral ta slediti šele naknadno," sta napisala v dopisu.

Dokazi: uprava NLB je nasprotovala Banki Slovenije

Medja in Brodnjak sta poudarila, da je zato "znesek dokapitalizacije precej negotov". "Menimo, da to ni v tolikšni meri posledica različnih pogledov na portfelj kot tak, ampak na to vplivajo predvsem uporabljene metodologije in predpostavke, o katerih se ni nikoli jasno razpravljalo ter zato niso bile pregledno določene in razumljene," sta opozorila Medja in Brodnjak.

Foto: STA

Daljši dopis sta zaključila z opozorilom, da bi lahko zaradi tega evropska komisija zelo verjetno Sloveniji "naložila strožje ukrepe glede NLB od prej pričakovanih in neformalno dogovorjenih". "Interni pregledi portfelja NLB kažejo, da je kapitalske zahteve za osnovni scenarij še vedno mogoče izpolniti s pričakovano dokapitalizacijo do 500 milijonov evrov," sta posebej poudarila Medja in Brodnjak.

Da bi lahko NLB normalno zadihala z "le" pol milijarde kapitala, sta torej oba vodilna menedžerja banke opozorila avgusta 2013. Jeseni istega leta se je uprava NLB podpisala pod devetmesečno bilanco, po kateri je imela NLB na zadnji dan septembra 2013 uradno pozitiven kapital v višini 835 milijonov evrov. V tistem času uprava banke prav tako ni zahtevala zaustavitve z delnicami in obveznicami NLB.

Vprašanje za milijardo: sta se motila Medja in Brodnjak ali Jazbec in Čufer?

Le štiri mesece pozneje po dopisu, ki sta ga podpisala Medja in Brodnjak, je Banka Slovenije izdala odločbo, s katero je za nazaj ugotovila, da naj bi imela NLB konec septembra 2013 v resnici 318 milijonov evrov negativnega kapitala – torej več kot milijardo manj kot v uradni bilanci NLB za isto obdobje. Kdo se je torej motil? Ali Banka Slovenije ali tedanja uprava NLB, v kateri je sedel tudi Brodnjak?

V tej dilemi je popustila uprava NLB in stopila na stran Banke Slovenije. Medja, Brodnjak in drugi člani uprave namreč niso ugovarjali odločbi Banke Slovenije, ki je "sesula" uradno bilanco banke.

Zakaj ne? Navsezadnje iz dokumentov, ki so jih pridobili kriminalisti, ni mogoče razbrati, da bi v vrhu NLB leta 2013 kakorkoli dvomili o svojih ocenah. Ravno nasprotno. V poletnih in jesenskih mesecih istega leta so uslužbenci NLB sodelovali na sestankih s predstavniki Banke Slovenije in ministrstva za finance zaradi "načina uresničitve nepravilne metodologije ocenjevanja vrednosti premoženja", razkrivajo dokumenti.

Pri tem je imela uprava podporo nadzornega sveta NLB. Njegova članica **Sergeja Slapničar** je še septembra 2013 guvernerja Jazbega izrecno opozorila na neustreznost metodologije ugotavljanja vrednosti premoženja in njeno neskladnost z domačimi predpisi. O njej so dvomili celo posamezni viceguvernerji, recimo Mejra Festić.

Sta si Medja in Brodnjak premislila zaradi lastnih položajev?

Kaj je torej upravo NLB prepričalo, da je ob vseh opozorilih, ugotovitvah in pravnih mnenjih na koncu dala prav Banki Slovenije in pristala na izbris podrejenih obveznic? Odgovor na to vprašanje se zelo verjetno skriva v osebnih motivih tedanjih članov uprave NLB.

Boštjan Jazbec, Alenka Bratušek in Uroš Čufer Foto: STA

Iz dokumentov je namreč mogoče razbrati, da je direktiva o višini kapitala in izbrisu podrejenecv prišla z vrha domače "trojke", od guvernerja Jazbega in ministra Čuferja. Tudi poznejši razplet dogodkov pa dokazuje, da predvsem Jazbecu tedaj ni bilo pametno ugovarjati. Uprave bank, ki so nasprotovale obsegu sanacijskih ukrepov Banke Slovenije, so se namreč hitro morale posloviti s položaja.

To se je videlo v primerih Gorenjske banke in Banke Celje. Predsednik uprave Gorenjske banke **Gorazd Trček** se ni strinjal z odločbo Banke Slovenije, ki je njegovi banki odmerila kar 328 milijonov evrov dodatnega kapitala. Pod pritiskom Banke Slovenije, ki ga je ovadila zaradi spornega financiranja Merkurja, je v začetku leta 2014 odstopil s položaja.

Lekcije iz Celja in Kranja

Čas je pokazal, da je imel prav. Na koncu je Gorenjska banka potrebovala le 13 milijonov evrov kapitala, torej 315 milijonov evrov manj. Leta 2016 je njen kapitalski količnik znašal 19 odstotkov, dvakrat več od zahtevanega.

Podobna zgodba je bila Banka Celje, ki ji je Banka Slovenije odmerila kar 388 milijonov evrov veliko kapitalsko luknjo. Tudi takratni predsednik uprave, pokojni **Dušan Drogenik**, se s temi izračuni ni strinjal, prav tako pa ni želel zaprositi za državno pomoč. Ko ga je po njegovi smrti v začetku leta 2014 zamenjal **Davorin Leskovar**, v Celju ugotovitvam Banke Slovenije niso več ugovarjali.

Dve leti pozneje, julija 2016, je Janko Medja odstopil z vrha NLB, na položaju pa ga je zamenjal Blaž Brodnjak. "Je zelo dobra izbira. Ne zgolj zaradi domačih in mednarodnih izkušenj, ki jih ima, temveč tudi zato, ker je v zadnjih mesecih odlično vodil banko v zahtevnih razmerah," je njegovo imenovanje tedaj komentiral prvi nadzornik NLB **Primož Karpe**.

<https://siol.net/posel-danes/novice/preberite-vse-o-resevanju-slovenskih-bank-ki-je-obremenila-generacije-slovencev-421299>

Preberite vse o reševanju bank, ki je obremenilo generacije Slovencev

Avtorji: Primož Cirman, Vesna Vuković

Foto: Matej Leskovšek

Pod lupo kriminalistov Nacionalnega preiskovalnega urada so ključne faze sanacije domačega bančnega sistema. Kaj so najpomembnejši poudarki današnje preiskave:

- Da kriminalisti preiskujejo okoliščine procesa, za katerega so vsi državljani Slovenije plačali visoko ceno, obremenil pa je tudi prihodnje generacije.
- Da so za zdaj med osumljenimi izključno osebe iz Banke Slovenije. Po naših informacijah ni izključeno, da se bo preiskava v naslednji fazi razširila tudi na odgovorne osebe v bankah.
- Da je znesek domnevno pridobljene protipravne koristi, ki jo osumljenim očitajo kriminalisti (257 milijonov evrov), eden najvišjih v zgodovini slovenskih (pred)kazenskih postopkov. Višji je bil recimo v preiskavi TEŠ6, kjer organi odkrivanja in pregona Alstomu očitajo pridobitev 285 milijonov evrov koristi.

Odgovarjamo na najpomembnejša vprašanja, povezana s procesom in današnjo preiskavo.

Pod lupo kriminalistov so ključne faze sanacije domačega bančnega sistema. Foto: Ana Kovač

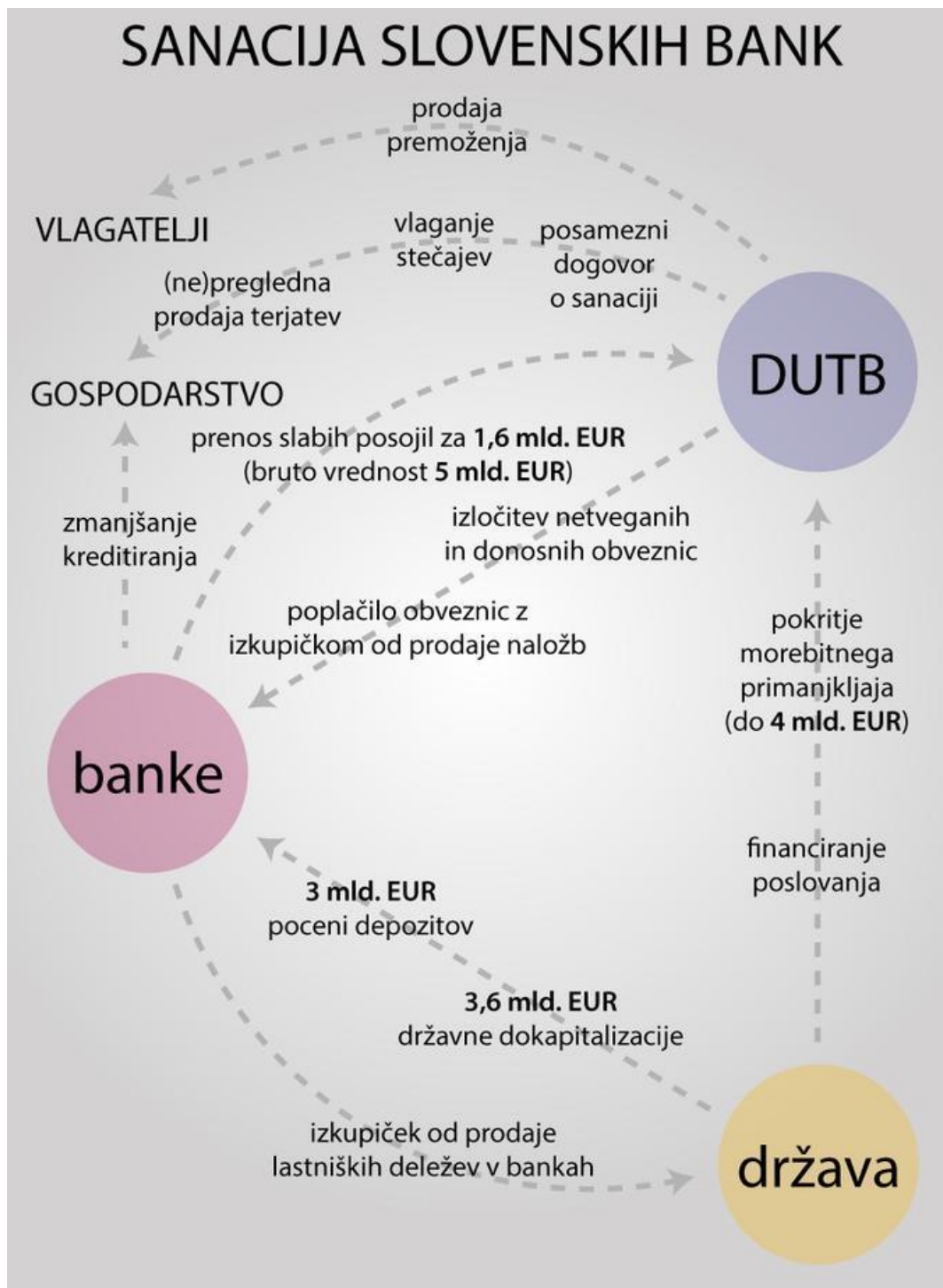
Koliko nas je stala sanacija bank?

Država je konec leta 2013 v kapital NLB, Nove KBM in Abanke vložila **2,8 milijarde evrov**. Za ta denar bi lahko zgradila dva tira med Divačo in Koproj po trenutni predvideni ceni.

K temu velja prišteti še stroške prve in druge dokapitalizacije Družbe za upravljanje terjatev bank (DUTB), na katero je država prenesla slaba posojila bank, dokapitalizacije Banke Celje, likvidacije Factor banke in Probanke, njune poznejše pripojitve k DUTB ... Teh je po trenutnih ocenah skupaj za okrog 800 milijonov.

Zaradi financiranja bank se je morala država drago zadolžiti na mednarodnih finančnih trgih. Javni dolg je presegel 80 odstotkov BDP. Vračanje obresti je v prihodnjih letih močno obremenjevalo slovenski proračun, vlado pa sililo v sprejemanje varčevalnih ukrepov. Ti so in bodo vplivali na življenje vseh prebivalcev Slovenije – tudi generacij, ki prihajajo.

Z izbrisom bančnih delnic in podrejenih obveznic je del svojega premoženja neposredno izgubilo skoraj sto tisoč delničarjev slovenskih bank in več kot dva tisoč obvezničarjev. Posredno tudi več kot pol milijona državljanov, ki varčujejo v pokojninskih družbah, družbah za upravljanje in zavarovalnicah.

Kako se je začelo?

Ko so Evropska komisija, Evropska centralna banka (ECB) in Mednarodni denarni sklad (IMF) marca 2013 sprejeli reševalni paket (v angl. bailout) za Ciper, se je spomladi istega leta na veliko ugibalo, katera država bo na vrsti naslednja.

Kot "novi Ciper" se je začela omenjati Slovenija, ki je bila tedaj sredi političnih turbulenc. Vlado **Janeza Janše** je zamenjala vlada **Alenke Bratušek**. Špekulacije o prihodu trojke so krepko dvignile ceno slovenskega zadolževanja, pri čemer so bile za največje tveganje označene banke. V njih so se kot posledica poka predkriznega borznega balona, ki mu je sledilo sesutje domačih "tajkunov", dolgoletnih povezav med bankirji in menedžerji,

gospodarske krize, plačilne nediscipline in kreditnega krča v letih pred tem nakopičila slaba posojila.

Poleti 2013 so se v bankah v Sloveniji začeli obremenitveni testi, v javnosti bolj znani kot stresni testi, in pregledi kakovosti njihovega premoženja (AQR). Z njimi sta ECB in Banka Slovenije želeli preveriti, v kakšnem stanju so slovenske banke in kolikšne šoke v domačem gospodarstvu še lahko preživijo.

Poleti 2013 so se v bankah v Sloveniji začeli obremenitveni testi, v javnosti bolj znani kot stresni testi, in pregledi kakovosti njihovega premoženja. Foto: Reuters

Kaj je šlo narobe?

Že kmalu zatem so se v javnosti pojavile informacije o številnih nelogičnosti in nejasnostih, povezanih s stresnimi testi in pregledi kakovosti premoženja, ki so se čez čas v celoti potrdile.

Negativni scenarij, na podlagi katerega so v ECB napovedovali velikost kapitalske luknje, so predvideli skoraj vojne razmere:

- triletno recesijo,
- 9,5-odstotno znižanje gospodarske rasti do konca leta 2015,
- 25-odstotni padec delnic,
- 27-odstotni padec cen nepremičnin,
- 18-odstotni padec zasebne potrošnje.
- rekordne prebitke na slovenske obveznice.

Nobena od teh predpostavk se ni uresničila. Ravno nasprotno, gospodarska rast je že leta 2014 znašala tri odstotke. Revizorji so se močno ušteli tudi pri napovedih o dobičkih bank, ki so bili pozneje dvakrat višji od napovedanih.

Že kmalu so se v javnosti pojavile informacije o številnih nelogičnosti in nejasnostih, povezanih s stresnimi testi.

Milijardne razlike v oceni luknje in študenti iz vzhodne Evrope

Že od vsega začetka je Evropska komisija imela očitno namero, da mora biti znesek ugotovljene kapitalske luknje v slovenskih bankah karseda visok:

- Stresne teste je Banka Slovenije zaupala mednarodnim hišam Oliver Wyman in Roland Berger. Rezultati obremenitvenih testov, ki sta jih izvedli, so se pri oceni luknje med seboj razlikovali za 1,5 milijarde evrov. Prevladala je bolj pesimistična ocena družbe Oliver Wyman, ki je predvidela 4,8 milijarde evrov veliko luknjo.

"Če je razlika v rezultatih skoraj 50 odstotkov, potem lahko sklenemo, da testi niso dosledni," je leta 2013 dejal ekonomist **Igor Masten** in se vprašal, zakaj smo plačali opravljanje dveh različnih testov, če smo nato rezultate enega ignorirali. Danes je delno zaposlen na Banki Slovenije.

- Cenilci, med katerimi so bili celo študenti iz vzhodnoevropskih držav, so krepko podcenili vrednost dela premoženja bank: delnic in nepremičnin. To se je videlo že kmalu po tem, ko je DUTB to isto premoženje v posameznih primerih uspelo prodati po precej višji vrednosti od ocenjene.

Kar je bistveno, prav zaradi vrste zgrešenih ocen v napovedih in vrednostih premoženja, je bil strošek sanacije bank za davkoplačevalce višji.

Med tujimi ocenjevalci vrednosti premoženja so bile tudi slovenske družbe mednarodnih hiš Ernst & Young in Deloitte, ki so jih obiskali kriminalisti. V družbi Deloitte je bil v tistem času zaposlen tudi **Janez Škrubej**, poznejši izvršni direktor na DUTB .

Med ključnimi igralci v sanaciji bank je bila v političnem smislu tudi takratna predsednica vlade Alenka Bratušek. Foto: Ana Kovač

Kdo so bili ključni igralci v sanaciji bank

V političnem smislu so to bili:

- predsednica vlade Alenka Bratušek,
- minister za finance **Uroš Čufer**,
- državni sekretar na ministrstvu za finance **Mitja Mavko**.

Vsi trije so bili ključni politični odločevalci v procesu. Iz poznejšega razkritja elektronske korespondence med Mavkom in nižjim uradnikom Evropske komisije **Frankom Dupontom** je razvidno, da je slovenska vlada komisiji popuščala pri vseh bistvenih vprašanjih, tudi pri izbrisu imetnikov obveznic.

Generalni pravobranilec Sodišča EU v Luksemburgu je februarja ocenil, da sporočila Evropske komisije, na podlagi katerih je Slovenija spremenila zakon o bančništvu, niso bila zavezujoč pravni vir, ampak le na ravni priporočil. S tem je dal posredno vedeti, da razlastitve in posegi v delnice in obveznice slovenskih bank nikakor niso bili nujni za sanacijo finančnega in bančnega sistema oziroma dodelitev državne pomoči. Po njegovi oceni je vprašanje ureditve sanacije finančnega sistema v nacionalni pristojnosti, zaradi česar je tudi odločanje o tovrstnih postopkih v pristojnosti nacionalnih sodišč in skladnosti z nacionalnimi ustavami, zakonodajami ter sorazmernostjo.

Pri politični odgovornosti ne gre pozabiti še poslancev takratne koalicije, ki so sprejeli zakon o sanaciji bank. Tvorile so jo stranke Pozitivna Slovenija pod vodstvom Alenke Bratušek, Socialni demokrati pod vodstvom **Igorja Lukšiča**, Državljanska lista pod vodstvom **Gregorja Viranta** in DeSUS, ki ga je že takrat vodil **Karl Erjavec**. V imenu vlade je zakon v državnem zboru zagovarjala državna sekretarka na ministrstvu za finance Mateja Vraničar, ki je med drugim dejala, da je nastal v tesnem sodelovanju z Banko Slovenije.

V operativnem smislu je bil odgovoren tudi guverner Banke Slovenije Boštjan Jazbec. Foto: Bor Slana

Operativna odgovornost Banke Slovenije

Omenjeni zakon je pomenil temelj za izbris lastnikov podrejenih obveznic, po oceni vrhovnega sodišča pa ni zagotavljal več ustavnih pravic, kot so enakost pred zakonom, učinkovito pravno sredstvo in sodno varstvo. Ustavnemu sodišču so zato predlagali, da razveljavi člen zakona o bančništvu, ki lastnikom izbrisanih podrejenih obveznic onemogoča tožbo proti odločbi Banke Slovenije o izrednih ukrepih v bankah.

V operativnem smislu so bili odgovorni:

- guverner Banke Slovenije **Boštjan Jazbec**,
- namestnik direktorja nadzora bančnega poslovanja pri Banki Slovenije **Tomaž Čemažar** (oba sta bila podpisana pod odločbo o izrednih ukrepih v NLB, s katero so bili izbrisani imetniki podrejenih obveznic in ki je danes temelj preiskave kriminalistov),
- preostali člani sveta Banke Slovenije in odgovorni v Banki Slovenije.

Zakaj so kriminalisti obiskali NLB

Eno ključnih vprašanj glede sanacije bank je, zakaj so tri največje banke (NLB, Nova KBM in Abanka) še 30. septembra 2013 v medletnih izkazih, ki so jih potrdile uprave bank, prikazovale, da je z njimi vse v redu (skupaj so imele 1,21 milijarde evrov pozitivnega kapitala), le dva meseca pozneje pa je Banka Slovenije ugotovila, da so imele na isti dan že skupaj 650 milijonov evrov negativnega kapitala in da niso sposobne poplačati niti lastnih deponentov.

Preiskava v NLB naj bi pomagala odgovoriti na to vprašanje, ki je bistveno za razjasnitev okoliščin glede izbrisa za 257 milijonov evrov obveznic.

Kriminalisti so obiskali tudi NLB. Foto: Matej Leskovšek
Poglejmo dejstva in številke v primeru NLB:

- 30. septembra 2013 se je uprava NLB, ki jo je vodil **Janko Medja**, podpisala pod bilanco banke, ki je imela na ta dan uradno 834 milijonov evrov celotnega kapitala.
- V odločbi Banke Slovenije o izrednih ukrepih v NLB, ki sta jo podpisala Jazbec in Čemažar, je pisalo, da je imela banka 30. septembra 2013 v resnici kar 318 milijonov evrov negativnega kapitala, če ostane delujoča. V primeru stečaja bi negativni kapital znašal od –736 milijonov do 1,56 milijarde evrov.

Kljub temu tej odločbi v upravi NLB – za razliko od recimo nekdanje uprave Banke Celje – in v njenem nadzornem svetu niso ugovarjali. Prav tako ne izrednim ukrepom iz odločbe, med katerimi je bila tudi razlastitev imetnikov obveznic. Ravno z izbrisom teh obveznic (eno od teh, NLB26, je banka celo tržila prek svojih okenc) naj bi NLB pridobila premoženjsko korist.

NLB od ponedeljka vodi član uprave, ki je potrdila sporne izkaze

V ponedeljek, dva dneva pred preiskavami, je nadzorni svet NLB, čeprav v njem manjka več članov, na položaj predsednika uprave imenoval **Blaža Brodnjaka**, člana uprave v času prej omenjenih dogodkov. Brodnjak je imel pri tem ves čas polno podporo guvernerja Jazbeca. V neuradnih krogih se je ugibalo, ali mu Jazbec hrbet krije tudi zato, ker ne želi razčiščevanja dogodkov iz jeseni 2013. Takratne dogodke v NLB že nekaj časa preiskuje tudi računsko sodišče.

Status osumljenca ni dovolj za razrešitev guvernerja

Svet Banke Slovenije sestavljajo guverner in viceguvernerji, ki jih na predlog predsednika republike imenuje državni zbor. Postopek razrešitve je v zakonu o Banki Slovenije opredeljuje precej ohlapno.

Član Sveta Banke Slovenije je lahko predčasno razrešen samo:
- če sam zahteva razrešitev,
- če v času trajanja mandata nastopijo razlogi za nezdružljivost opravljanja funkcije

- če se v predpisanem postopku ugotovi, da ne izpolnjuje več pogojev, ki se zahtevajo za opravljanje njegovih dolžnosti, ali je zagrešil hujšo kršitev
- Član Sveta Banke Slovenije je predčasno razrešen z dnem, ko državni zbor ugotovi, da je nastopil eden od razlogov iz prejšnjega odstavka tega člena.

Svet Banke Slovenije podeljuje licence članom uprav bank in preverja ustreznost njihovih nadzornikov. V preteklosti licenc ni pridobila vrsta kandidatov, ki so bili na primer le osumljeni za prekrške oziroma kazniva dejanja. Sum storitve kaznivega dejanja na drugi strani ni razlog za odpoklic članov sveta Banke Slovenije, lahko pa zaradi hujših kršitev predlog za ugotavljanje neprimernosti vloži minister za finance in predsednik državnozborskega odbora za javne finance.

Spremljajte nas tudi na omrežjih **Facebook**, **Instagram** in **Twitter**.

7. Nova24, dne 14.9.2021,

<https://nova24tv.si/slovenija/politika/cufer-bratusek-in-jazbec-dobili-sporocilo-iz-escp-o-kratenju-clovekovih-pravic-pri-bancnih-izbrish/>

Čufer, Bratušek in Jazbec dobili sporočilo ESČP o kratenju človekovih pravic pri bančnih izbrisih

14. 9. 2021, 15:13

0

[Facebook](#) [Twitter](#)

Foto: STA

Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) je včeraj odločalo v primeru razlaščenih vlagateljev v podrejene obveznice in delnice saniranih bank v letih 2013 in 2014 v Sloveniji. Postopek proti državi je potekal, ker so pritožniki menili, da niso imeli možnosti učinkovitega pravnega sredstva in sojenja v razumnem roku. ESČP je ugotovil, da v je primeru razlaščenih vlagateljev v podrejene obveznice in delnice bank v Sloveniji prišlo do kršitve 1. člena dodatnega protokola h konvenciji o varstvu

človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Vlagatelji niso imeli na voljo učinkovitega pravnega sredstva, s katerim bi lahko izpodbijali izredne ukrepe Banke Slovenije.

Prvi člen dodatnega protokola h konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin navaja, da ima vsaka fizična ali pravna oseba pravico do mirnega uživanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti premoženje odvzeto, razen če je to v javnem interesu v skladu s pogoji, ki jih določa zakon, ter ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava. Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) je zapisalo, da morajo imeti vlagatelji dostop do pravnih sredstev, ki jim omogočajo učinkovito izpodbijanje odločitve o odvzemu premoženja, tak dostop pa mora biti v praksi zagotovljen, kakor hitro je to mogoče.

Preberite še: Poglejte si, kako so bančni kriminalci načrtno izpraznili slovenske banke

Prve tožbe so prizadeti na ESČP vložili leta 2014. Postopek proti Sloveniji v povezavi z bančno sanacijo pa je ESČP uvedlo novembra 2018. Na izredne ukrepe, v katerih niso prejeli odškodnine, se je pritožilo sedem slovenskih državljanov, ker niso imeli možnosti učinkovitega pravnega varstva in ker menijo, da ukrepi niso bili upravičeni. Ukrepi, sprejeti v sanaciji šestih bank, so razlastili več kot 100 tisoč lastnikov podrejenih obveznic oz. delnic teh bank v skupni vrednosti 960 milijonov evrov. Tisti, ki so jih takratni postopki prizadeli, še vedno nimajo zagotovljenega ustreznega pravnega varstva, je včeraj poročala STA.

1. ČLEN

Varstvo premoženja

Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do mirnega uživanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti premoženje odvzeto, razen če je to v javnem interesu, v skladu s pogoji, ki jih določa zakon ter ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava.

Ta določba pa nikakor ne omejuje pravice držav, da uveljavijo zakone, za katere menijo, da so potrebni za nadzor nad uporabo premoženja v skladu s splošnimi interesi ali za zagotovitev plačila davkov, drugih prispevkov ali denarnih kazni.

O preiskavah je leta 2016 portal Siol.net napisal, naj bi policija našla dokaze o nedovoljenem načinu vplivanja na ustavne sodnike pri odločanju o zakonu o sanaciji bank, ki je omogočil izbris njihovih podrejenih obveznic. Takratni finančni minister **Uroš Čufer** iz časov vlade **Alenke Bratušek**, naj bi takrat poskušal vsaj dvakrat stopiti v stik s posameznimi ustavnimi sodniki z namenom političnega pritiska na njihovo odločanje. V sporu glede ustavnosti ene od podlag za to razlastitev je ustavno sodišče jeseni 2016 sicer ugotovilo, da

ta ni bila z ustavo v delu, ki ni omogočal učinkovitega sodnega varstva. Rešitev države iz konca 2019 je vnovič pod ustavno presojo. V njej se je ustavno sodišče tako kot v prvi presoji z vprašanji obrnilo na Sodišče EU in do njegove odločitve postopek prekinilo.

“Iz sodbe izhaja, da je bilo prek 120.000 ljudem poseženim v lastninsko pravico na način, da v postopkih niso mogli sodelovati in zoper odločbe o razlastitvi niso imeli pravnega sredstva. To pomeni, da politika od 2013 do 2021 ni bila sposobna sprejeti ustrezne zakonodaje, sodišča pa niso imela poguma do vsebinske presoje izrednih ukrepov Banke Slovenije,” je za STA dejal odvetnik ene od tožnic **Miha Kunič**. Sodba velja za vse, torej za vse imetnike delnic in podrejenih obveznic, ki jim je bilo poseženo v lastninsko pravico v letu 2013. Nakazuje razne pravne poti, od možnosti obnov postopkov pred upravnimi sodišči do zahtevkov pred rednimi sodišči, naj vsebinsko odločijo. Kunič je izpostavil tudi grajo slovenskemu ustavnemu sodišču, ki konkretne zadeve v primeru njegove stranke sploh ni sprejelo v obravnavo. S tem je bila po oceni Evropskega sodišča za človekove pravice kršena njena pravica do pravnega sredstva. *“To so zelo resne posledice,”* je ocenil. Pomeni namreč, da je treba vzpostaviti sredstvo za vsebinsko presojo, ali je bila odločba Banke Slovenije zakonita in legitimna in ali je bil izračun, ki je bil podlaga za razlastitev, pravilen.

“Glede na očitnost kršenja sem pričakoval takšno odločitev,” pa je za Delo dejal eden od odvetnikov tožnikov **Aleš Kaluža**. Kot pravi, je ESČP Sloveniji tudi jasno naložilo, da mora zagotoviti učinkovito pravno varstvo in zadevo urediti doma. *“Če tega ne bodo uredili, utegnejo biti prihodnje tožbe na ESČP za državo precej bolj neugodne,”* je menil. Z odločitvijo ESČP je zadovoljen tudi tožnik **Tadej Kotnik**, ki je za časnik dejal, da jim je s tem sodišče brezpogojno pritrdilo, da je šlo za kršenje pravice do premoženja.

Spomnimo, ob nastopu guvernerjevega mandata je takratna premierka Bratuškova dejala: *“Vsi trije, naša trojka, smo prepričani in odločeni, da bomo svoje težave lahko rešili sami, brez druge in naslednje trojke.”* Povedala je še, da ima Banka Slovenije svoje pristojnosti in avtonomijo, a ima tudi zelo pomembno vlogo pri regulaciji in nadzoru bank. *“Ker je to v tem trenutku največja in najtežja naloga, je zelo pomembno sodelovanje,”* je dejala Bratuškova po sprejemu **Boštjana Jazbeca**, ki je leta 2013 nastopil šestletni mandat na čelu osrednje slovenske finančne institucije – tako je poročal MMC. No, danes je ta neslavna trojka prejela sporočilo iz ESČP o kratenju človekovih pravic pri bančnih izbrisih.

Sara Bertoneclj